

Sociální psychologie 8

Sociální facilitace

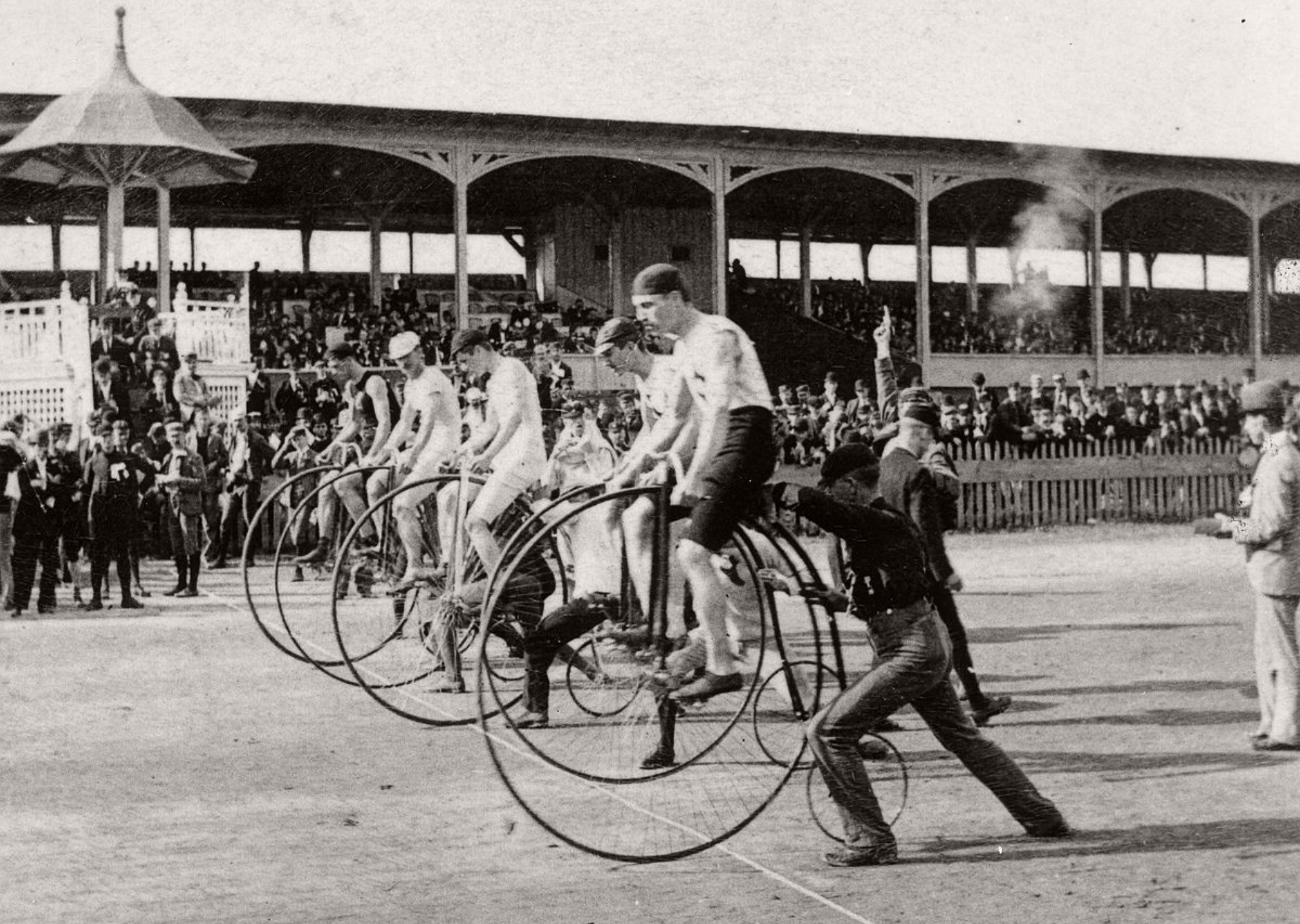

Dotaz na minulou přednášku

Jak byste definoval/a pojem *insider*?

Jaké dva typy konformity umíte rozlišit?

Jaký typ konformity budete jako učitelé rozvíjet? A jakými prostředky (jakým stylem výchovy)?

SOCIÁLNÍ FACILITACE (SF) & SOCIÁLNÍ INHIBICE (SI)

Norman Triplett (1898): učinil první sociálně-psychologický výzkum, při němž nechal děti navíjet vlasec samotné & ve dvojicích (*soutěžily*).

Děti navíjely v přítomnosti druhých rychleji (**sociální facilitace**), některé to ovšem zcela rozhodilo (**sociální inhibice**).

Floyd Allport (1920) zjistil, že k **SF** dochází i při pouhé (nesoutěživé) přítomnosti druhých.

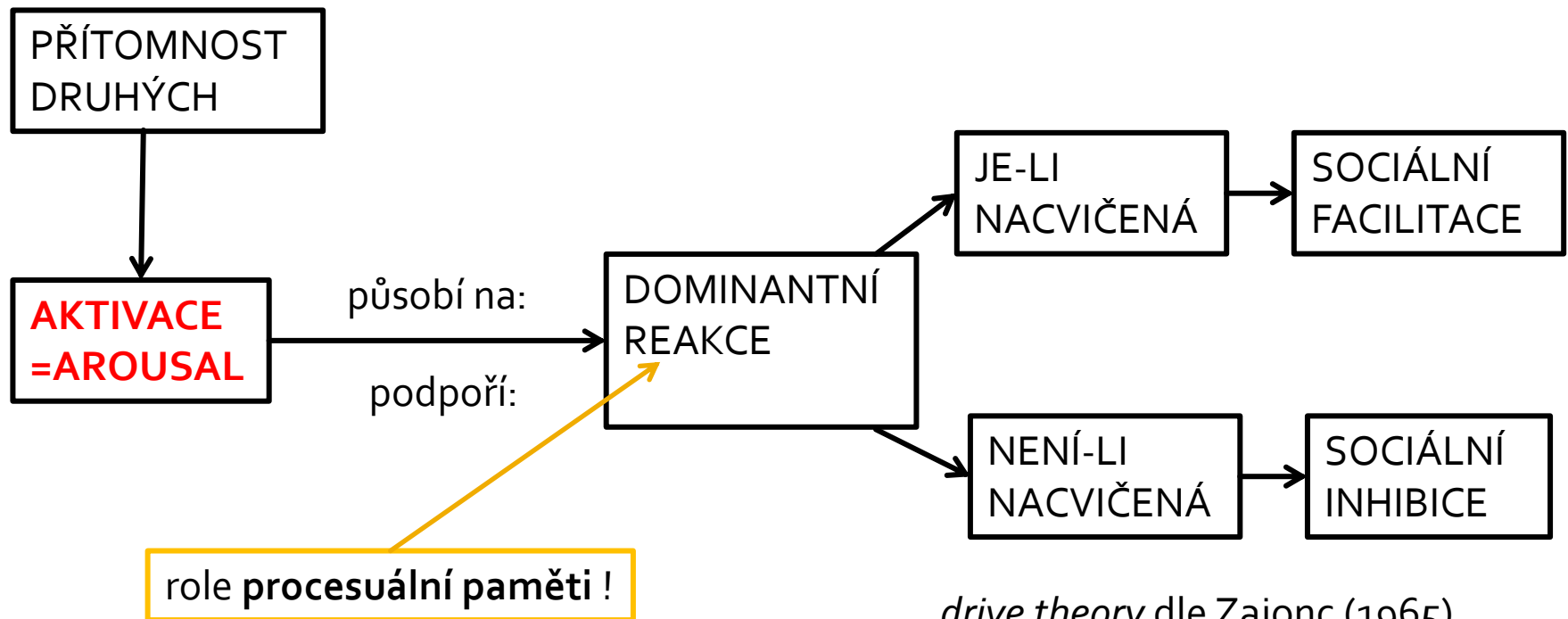
Později bylo vyzkoumáno, že mravenci, švábi, slepice, ryby, krysy aj. v přítomnosti druhých (stejného druhu) rychleji běží, jí či kopulují.

Někdy nás přítomnost druhých při výkonu zcela ochromí (srov. trému). = **sociální inhibice** (Pessin, 1933)

SOCIÁLNÍ FACILITACE & INHIBICE (SFI)

Proč (a hlavně jak) by přítomnost druhých měla zvyšovat (SF) či snižovat (soc. inhibice) náš výkon? Jak fungování sociální facilitace vysvětlit?

1. *drive theory* = **teorie drivu** (hnací síla, pohon)

drive theory dle Zajonc (1965)

SOCIÁLNÍ FACILITACE

2. **Teorie očekávání hodnocení** (*evaluation apprehension*) = **aktivace** (*arousal*) za přítomnosti druhých je založena na tom, že očekáváme, že nás druzí hodnotí (Cottrell, 1972): lidé, kteří se o nás nezajímají, nevyvolávají soc. facilitaci. Jen u lehkých úkolů zvyšuje očekávané hodnocení výkon (u složitých zhoršuje výkon i pouhá přítomnost bez očekávání). Těžko však obavou z hodnocení vysvětlíme SF u švábů, mravenců apod.

SOCIÁLNÍ FACILITACE

3. **Teorie konfliktu pozornosti** (*distraction-conflict theory* – Sanders, Baron, Moore, 1978): přítomnost druhých odvádí naši pozornost od úkolu. Konflikt může být překonán pouze úsilím, tzn. *arousal* (a *drive*) se díky konfliktu pozornosti zvyšuje. Větší aktivace pak vede k SF u tzv. nacvičené reakce a k SI u nenacvičené reakce. Tato teorie vysvětluje i případy, kdy je SF způsobovaná třeba jen zvuky, pohyby a blikajícím světlem.

SOCIÁLNÍ FACILITACE

4. *Self-discrepancy theory* (Higgins, 1987) – když se jedinec zabývá sám sebou jakožto objektem, vidí rozdíly mezi aktuálním já (*actual self*) a ideálním já (*ideal self*). Rozdíl (**diskrepance**) mezi výkonem a očekáváním vede k aktivaci, takže jednoduché úkoly budou podpořeny. Složitější úkoly nikoli, protože diskrepance je příliš velká, než aby se čl. o úkol pokusil.

SOCIÁLNÍ FACILITACE & INHIBICE (SFI)

Zkoušení před tabulí – různí žáci různě: srov.
vliv SFI.

Social loafing = sociální zahálení

SOCIÁLNÍ ZAHÁLENÍ

M. Ringelmann (1913) při výzkumu *tahání lana* (je to tzv. *kumulativní úkol*) zjistil, že čím větší je skupina, tím méně každý táhne (=Ringelmannův efekt).

Důvody snížení výkonu mohou být dva:

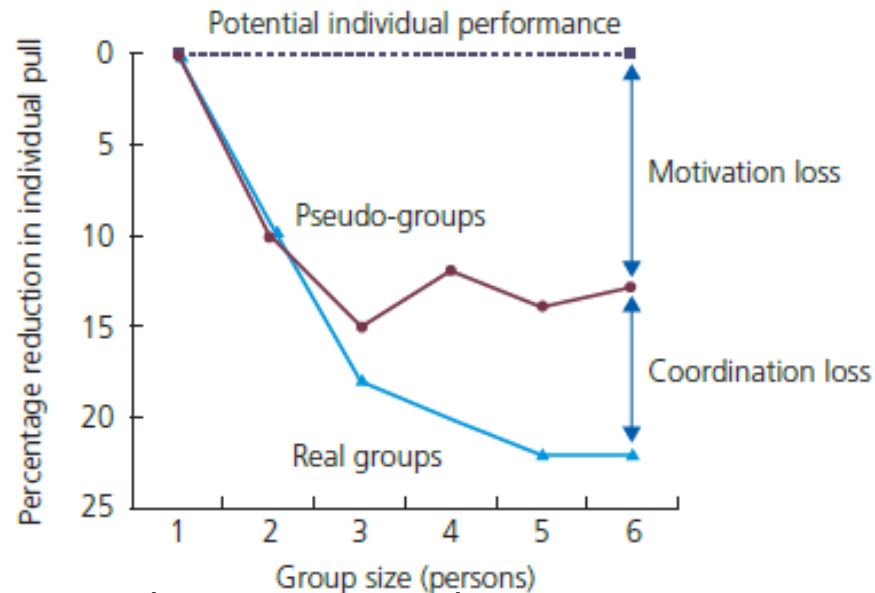
1. ztráta koordinace
2. ztráta motivace.

Výsledky jsou jiné v **pseudo-SK** (ztráta motivace) a v **reálných SK** (ztráta koordinace).

SOCIÁLNÍ ZAHÁLENÍ (Latané, Williams & Harkins, 1979)

Ztrátu motivace v pseudo-SK nazval Latané a kol. (1979) **sociálním zahálením** (*social loafing*).

Experiment s křičením v reálných skupinách a pseudoskupinách.

Dle Hogg & Vaughan (2010)

SOCIÁLNÍ ZAHÁLENÍ

Ve větších skupinách dochází k rozptýlení pozornosti a navíc nelze identifikovat výkon jednotlivce.

Sociální zahálení lze blokovat pomocí **viditelnosti výsledků, motivace** a tlaku na **týmovost**.

